

A m t s b l a t t

der

Königlichen Regierung zu Posen.

N^{ro.} 10.

Posen den 10. März 1818.

Nro. 61. I. Nro. 1401. Januar c.

Betrifft das Legen hölzerner Dachrinnen an den Gebäuden.

In Verfolg unserer Verordnung vom 21sten Februar 1816 — Amtsblatt pro 1816. Seite 524 bis 526. — die Vorschriften, wornach die Bau-Polizei zu üben ist, betreffend, machen wir hiemit bekannt, daß auch hölzerne Rinnen zwischen benachbarten massiven, oder in Fachwerk gebauten, oder auch mit Ziegeldächern schon versehenen Häusern gelegt werden dürfen, wenn dieselben mit Blech beschlagen werden.

Die Ortsbehörden haben darauf, daß das Letztere überall geschehe, mit Strenge zu halten.

Posen den 31. Januar 1818.

Königlich Preussische Regierung I.

I. Nro. 1401 Stycznia r. b.

Względem zaprowadzania rynien drzewianych między budynkami.

W następstwie urzędzenia naszego z dnia 21. Lutego 1816 — Dziennik urzędowy pro 1816 stron. 524 do 526 — tyczącego się przepisów wykonywania policyi budowniczej, uwiadomiamy, że i drewniane rynny między sąsiedzkimi murowanemi, lub w cembrowinę stawianemi, lub dachówką już pokrytemi domami zaprowadzane być mogą, byleby blachą wybite były.

Władze miejscowe dopilnuia ściśle, ażeby ten ostatni warunek był dopełnionym.

Poznań dnia 31. Stycznia 1818.

Królewsko-Pruska Regencya I.

No. 62. I. Nro. 1082. Febr. c.

Das Aufhören der in der Stadt Wielichowo, Koheuer eines, unter dem Rindvieh ausgebrochenen neuen Lungenseuche betreffend.

Mit Bezug auf unsere Bekanntmachung vom 29sten October v. J. (Amtsblatt Nr. 45)

I. Nro. 1082 Lutego r. b.

O ustaniu zarazy płucowej między bydłem w Wielichowie Powiatu Kościańskiego.

Owołując się do obwieszczenia naszego z dnia 29. Pazdziernika r. z. (Dziennik urzęd.)

(24)

Seite 133a.) benachrichtigen wir das Publicum hierdurch, daß, nachdem die Pungenfucht in der Stadt Wielichowo bereits seit länger als 8 Wochen aufgehört hat, und alle durch das Viehsterbe-Patent vom 2ten April 1803 Kapitel IV. erteilten Vorschriften gehörig in Anwendung gebracht sind, der Verkehr mit Rindvieh wieder frei gegeben ist, auch die für das podolische Rindvieh über Wielichowo eingerichtete Viehstraße wieder benutzt werden kann.

Posen den 19. Februar 1818.
Königlich Preussische Regierung I.

dowy Nro. 45. stron. 133a) uwiadomiamy Publicznosc, ze gdy zaraza płucowa w Wielichowie przeszło od 8miu tygodni ustala i wszystkie patentem względem pomoru bydła z dnia 2. Kwietnia 1803 w Rozdziale IV. udzielone przepisy dopełnione, wolny handel bydłem zagowu dozwołonym zostal, także bydło Podolskie podług dawniejszego urzadzienia na Wielichów odtąd pędzonym być może.

Poznań dnia 19. Lutego 1818.
Królewsko-Pruska Regencya I.

Nro. 63. I. Nr. 748. Januar 6.

Bezirkt die Belehrung über die Fäule unter den Schaaßen, und deren Behandlung.

Es sind uns Nachrichten zugekommen, daß einzelne Schaafheerden in unserm Verwaltungsbezirk von der Fäule ergriffen worden. Die Krankheit gehört zu den fürchterlichsten, wodurch oft ganze Heerden weggerafft werden. In der gerechten Besorgniß, daß das Uebel meistens nicht gehörig beachtet, und eben so wenig zweckmäßig behandelt wird, und um die Schaafheerdenbesitzer in den Stand zu setzen, sich durch ein zeitiges Eingreifen in den Gang der Krankheit vor einem empfindlichen Verluste sicher zu stellen, lassen wir hier nachstehende kurze Belehrung folgen:

§. 1.

Die Fäule, gewöhnlich das Fäulschwerden genannt, wovon richtiger mit dem Namen Bleichsuche oder Wasserfucht bezeichnet. Sie ist eine dem Schaafvieh eigentümliche Krankheit, und herrscht in der Regel, seuchenartig in den gan-

I. Nro. 748. Stycznia r. b.

Sposoby obchodzenia się z owcami na zgniliznę chorowaceni.

Doszły nas wiadomości, iż w niektórych owczarniach w Departamencie naszym zgnilizna panuje. Choroba ta należy do najniebezpieczniejszych, które częstokroć całe trzody stają się ofiarą. W słusznej obawie, iż po większej części nie daie się należytey bacności na to złe i nie zaradza mu się przyzwocie; chcąc oraz postawić posiadzicieli owiec w stanie zabezpieczenia się od dotkliwej straty wczesnymi środkami, umieszczamy tu następującą krótką instrukcyą:

§. 1.

Zgnilizna czyli choroba gnilna, dokładniey się oznarza nazwiskiem: biała choroba czyli puchlina wodna. Jest ona właściwą owcom chorobą, i pospolicie jest zarazliwą, całą trzodę razem napadając.

zen Heerden zugleich, die davon ergriffen werden. Es giebt zwar zuweilen bei dem Rindvieh einen ähnlichen Krankheitszustand, der jedoch hinsichtlich seines Characters von der Bleichsucht der Schaafe verschieden ist, und nie feuchenartig vorkommt.

§. 2.

Die Zeichen, unter welchen diese Krankheit hervortritt, und durch welche sie erkannt wird, sind folgende: die verbindende Augenhaut, auch Vogelshaut, welche in gesundem Zustande röhrlieh aussieht, wird bleich. Dies nennen die Schäfer das Fettauage. Die Augentlieder schwellen an, und werden gleichfalls bleich. Eben so verlieren die Lippen, das Zahnfleisch, der Gaumen, ihre natürliche Röthe, und der hintere Theil der Zunge schwillt auf. Das kranke Thier wird traurig und lössig. Die Haut verliert ihre natürliche Fettigkeit, welche in gesunden Tagen, besonders an dem Bauche, und den inwendigen Lenden bemerkt wird, wird bleich, die Wolle trocken, und löset sich bei der Berührung leicht ab. Anfänglich ist die Fresslust nicht bedeutend verringert, mehr das Wiederkäuen. Das kranke Thier läßt oft, jedoch wenig Harn auf einmal, der ganz hellroth aussieht. Der Leib ist oft verstopft; dieser Zustand geht aber in der Regel in einen Durchfall über.

§. 3.

Beim weitem Fortschreiten des Uebels tritt Geschwulst des Kopfes am hintern Theile der untern Kinnbacken ein, welche von manchen Schäfern die Blache genannt wird. Diese Geschwulst ist weich, kalt, ohne Schmerzen, nimmt bei der Bewegung des Thiers und den Tag über zu, dagegen bei Nacht wieder ab, verbreitet sich gegen den 6ten und 7ten Tag bis

Przytrafia się wprawdzie niekiedy między bydłem rogatém podobna choroba, lecz ta różni się własnością swoią od białej choroby owiec i nigdy zarazliwie nie działa.

§. 2.

Znaki, w jakich choroba ta pokazuje się, i z których ją poznać można, są następujące: żyłki w oczach, mające u zdrowey owcy kolor czerwonawy, bledną. Powieki nabrzmiewają i podobnież bledną. Wargi, dziąsła, gęba utracają naturalną czerwoność, a tylna część języka jest nabrzmiała. Dotknięta tą chorobą owca jest smutna i leniwa. Skóra utracą naturalną tłuściość, która się u zdrowey owcy szczególnie na brzuchu i wewnętrzných lędźziach pokazuje, blednie, wełna sucha i słabo się trzyma ciała. Zrazu nie zmniejsza się bardzo chęć do żeru, więcey przeżuwania. Zachorzała owca często lecz w małej ilości na raz wypuszcza mocz, która jest czerwonego zupełnie koloru. Żółądek częstokroć zamknięty, lecz pospolicie biegunka ztąd wynika.

§. 3.

Przy dalszem wzmaganiu się choroby, puchnie głowa w tylny części spodniey szczęki. Puchlina ta jest mięka, zimna, nie sprawia boleści, powiększa się przez ruch zwierzęcia i podczas dnia, a podczas nocy otęcha, około 6go i 7go dnia rozszerza się aż do twarzy, oczu i uszu, i rzadko kiedy całkiem opada. Tym cza-

nach den Wangen, Augen und Ohren, und verliert sich dann selten ganz wieder. Gegen diese Zeit schwellen die oben bemerkten, bloß gewordenen Theile, das Zahnfleisch, der Gaumen, die Zunge mehr an, wogegen der übrige Körper abmagert. Die Freiplust, besonders nach trockenem und feischem Futter nimmt ab, dagegen der Durst zu. Der Abgang des Urins ist sparsam, und steht in keinem Verhältnisse mit dem vielen Trinken. Zuletzt stellt sich ein schleimiger Ausfluß aus der Nase ein, die Augen fangen an zu thranen, und es gefällt sich ein Durchfall dazu, bei welchem die Körperkräfte immer mehr schwinden. Zuletzt verschwindet gewöhnlich die Geschwulst am Kopfe, wornach das Thier nach Verlauf von einigen Tagen krepirt.

§. 4.

Dies ist das Bild der Krankheit im Ganzen. Nicht immer sind bei den einzelnen kranken Häuptern sämtliche oben angegebenen Zeichen anzutreffen, wiewohl die Abweichungen nur gering sind. Bei den Eröffnungen der Schaafleichen wird in allen Höhlen des Körpers, in der Bauchhöhle, der Brust, und selbst im Kopfe ausgetretenes Wasser in Menge angetroffen. Alle Eingeweide sind weiß, bleich, und von der währichten scharfen Feuchtigkeit angegriffen: namentlich ist dies bei den Lungen der Fall, welche überdies meistens voller Knoten und Verhärtungen sind. In den Blutgefäßen ist nur wenig dünnes und wäßriges Blut. Selbst die Sehnen, Bänder und Knochen sind zum Theil von der scharfen Feuchtigkeit angegriffen. Die Leichen geben einen höchst widrigen Geruch von sich.

§. 5.

Der schlaffe zarte Körperbau des Schaafviehes trägt schon den Keim zum Fäulschwerm

sem rzechzone zwyż blade części, działą, gęba, igęzy, nabrzmiewają bardziey, a reszta ciała chudnie. Chęć do żeru, mianowicie suchey świeżey karmy, zmnieysza się. pragnienie zaś powiększa. Odbyt uryny zbyt mały i bez proporcyy z wielkém pragnieniem. Naostatek pokazuje się slagmisty płyn z nozdrzy, w oczach łzy, przystępuje do tego biegunka, przy krórey siły ciała coraz bardziey ustają. Nikęnie narzeczcie pu hłina w głowie, po czém zwierzę w dni kilka pada.

§. 4.

Ten jest rys choroby w ogólności. Niezawsze jednak okazują się wszystkie te znaki na pojedynczych schorzałych owcach, aczkolwiek różnica w tem nie wielka. Przy otworzeniu trupów owczych znajdzie się wielka ilość wody we wszystkich jamach ciała, w żywocie, piersiach a nawet i w głowie. Wszystkie trzewa wążle, blade, i wędnistą ostrą wilgocią dotknięte, a szczególniey płóca, które prócz tego po większey części napełnione są guziełkami i twardkami. W żyłach krewnych znajduje się mała ilość krwi rzadkiej i wodnistej. Nawet żyły suche, ścięgną i kości dotknięte są niekiedy ostrą wilgotnością. Trupy nayobrzydliwszy zapach wydaią.

§. 5.

Słaby i delikatny skład ciała owcy nosi już w sobie zarod gnilności, i potrzeba tyl

den in sich, es bedarf daher nur des Hinzutretens äußerlicher Ursachen, um das Uebel zum Ausbruch zu bringen. Diese Ursachen sind einzig und allein in den Schaafweiden und Hütungen zu suchen, welche entweder an und für sich durch einen überwiegenden Antheil von Wässrigkeit, oder durch Einwirkungen von Regen, Thau, Reif, Schnee und dergleichen schädlich werden. Anhaltender Regen begünstigt am meisten die Entstehung der Krankheit, indem theils durch den Genuß der nassen Kräuter und Gewächse zuviel Wässrigkeit in den Körper gebracht, theils die Welle von der Nässe durchdrungen, und dadurch die Haut erschläfft wird. Bei anhaltendem Regenwetter entsteht daher das Uebel schnell, verbreitet sich über ganze Schaafherden, und erreicht in kurzer Zeit den höchsten Grad seiner Bösartigkeit. Weniger schnell und weniger allgemein verbreitet, tritt dagegen dasselbe hervor nach dem Weiden auf stark behauten oder bereiften Feldern, indem theils an und für sich der Antheil von Feuchtigkeith nicht so bedeutend ist, theils dieselbe im Verlaufe des Tages verschwindet.

§. 6.

Ein vorsichtiger Schaafherdenbesitzer wird seine Aufmerksamkeit hauptsächlich darauf richten, den Ausbruch der Fäule in seinen Heerden zu verhindern, und dies wird möglich sein, wenn darauf Bedacht genommen wird, die oben angegebenen Gelegenheitsursachen entweder zu vermeiden, oder wenigstens unschädlich zu machen. Wiesen auf einem nassen Moor, oder Torf-Boden eignen sich an und für sich nicht zur Schaafhütung, theils vermöge der beständigen Nässe, theils vermöge der auf denselben wachsenden Kräuter, deren Genuß die Anlage zur Entstehung der Krankheit unterhält. Bei anhaltendem, oft mehrere Wochen dauernden Regen

ko zblżenia się do tego przyczyn zewnętrznych, aby zła na wierzch wyszło. Przyczyny te pochodzą jedynie z paazy i pastwisk, uszkodzonych bądź z natury swej zbytnią wody obfitością, lub też wpływem dżżu, rosy, sronu, śniegu i t. d. Ciągła dżdżysta pora naybardziej ułatwia powstanie tey choroby, bowiem owce już to jedząc mokre zioła i rośliny, wciągają w ciało za wiele wodnistości, już też wetna przejęta wilgocią skórę osłabia. Przy ciągłej więc dżdżystey porze powstaje choroba ta szybko, rozszerza się na całe trzody i w krótkim czasie wygórzywa do naywyższego stopnia swej złośliwości. Mniej szybko i mniej powszechnie szerząc się powstaje po paazy na mocno zrosionych i żesronionych polach, ponieważ wilgotność zazwyczaj nie jest tak wielka i wśród dnia niknie.

§. 6.

Przezorny gospodarz powinien szczególniej na to baczyć, ażeby zgnilizna w trzodzie jego wynurzyć się nie mogła, i łatwo tego dokaze, starając się o oddalenie wskazanych zwyż przyczyn choroby, lub przynajmniej o zaradzenie ich szkodliwości. Łąki na wilgotnym gruncie bagnistym i turfowym z natury swoiey nie są przydatne na pastwisko dla owiec, już to dla ustawicznej wilgoci, już dla rosnących na nich ziół, które jedząc owce podyscają skłonność do wybuchnienia choroby. Pod czas ciągłej, częstokroć kilka tygodni trwającej pory dżdżystey trzeba ile tylko można trzy-

wetter ist es rathsam, die Schaafse so viel als möglich im Stalle zu halten; so wie bei Thau, Reif, Schnee, und dergleichen, sie nur dann auszutreiben, wenn die Weideplätze im Verlaufe des Tages trocken zu werden anfangen. Nicht immer ist es jedoch möglich, Schaafsheerden wochenlang im Stalle zu halten, noch weniger ist dies bei festlichen Heerden rathsam, welche an freie und offene Hütung gewöhnt sind. In diesen Fällen ist es notwendig, die Stunden wahrzunehmen, wo es zu regnen aufhört, die Sonne den Thau und Reif schwinden macht, nur hohe Hütungsplätze zu wählen, und das Vieh nur kurze Zeit, und immer nur im Gehen, weiden zu lassen, beim Zurückkehren nach der Schäferei aber demselben sogleich trocknes Futter, Garben u. d. gl. zu reichen. Ein vorsichtiger Landwirth wird daher dafür sorgen, immer einen Vorrath von gutem trocknen Futter, selbst für die Sommerzeit zu haben, damit er nicht in die Verlegenheit gesetzt werde, nach theiligen äußern Ereignissen seine Heerden Preis geben zu müssen.

Bei diesen Vorschriftsmaaßregeln, welche die Erfahrung überall bestätigt, wird es möglich sein, den Ausbruch der Krankheit abzuhalten, und die Heerden vor Verlust sicher zu stellen.

§. 7.

Ist nun die Krankheit wirklich in einer Heerde schon ausgebrochen; so kommt alles darauf an, daß sie zeitig erkannt, und ihr theils durch gute Nahrung, theils durch zweckmäßige Mittel entgegen gearbeitet werde, um das weitere Fortschreiten zu verhüten. Das sicherste Kennzeichen, wie oben §. 2. bemerkt worden, ist das Bleichwerden der verbindenden Augen oder sogenannten Vogelshant. Dies zu entdecken, ist leicht, wenn man dem verdächtigen Thiere die Augen

maß trzodę w owczarni, toż samo podczas ros, śniegów, śniegów i. t. p. wtedy dopiero ją wyganiać, gdy pastwiska w ciągu dnia wysychać poczną. Nie zawsze atoli trzymać można owce tygodniami w oboize, a tem mniej takie trzody, które są przyzwyczajone do paszy na otwartym powietrzu. W tych przypadkach trzeba korzystać z tych godzin, gdy deszcz padać przestanie, słońce rość i słońce osuszy, obierając wysokie tylko pastwiska i pasząc owce zawsze tylko w chodzie, a skoro powrócą do owczarni dać im niezwłocznie suchej karmy, snopki i t. d. Rzędny gospodarz powinien się o starać, ażeby mu nigdy nie schodziło na zapasach suchej paszy, nawet w lecie, i nie uyrzał się w nieprzyjemnej konieczności narażenia swej trzody na zgubne zewnętrzne wypadki.

Przy takich ostrożności środkach, których skuteczność doświadczenie zawsze stwierdziło, zopobiedz będzie można wybuchnięciu choroby i zabezpieczyć trzody od wyniszczenia.

§. 7.

Jeżeli choroba już się wzięła, tedy cała rzecz na tem zawisła, aby ją wcześniej poznać, i zapobiegać iey, to dobrą paszą, to dogodnymi środkami, ażeby dalszemu iey szzerzeniu się założyć tamę; naypewniejszą jest poznaką, iak się wyży w §. 2. powiedziało, zblednienie źylek w oczach. Łatwo tego dociec można, rozwierając podeyryzanej owcy powieki i dozwalając obracania się oku, dopoki się owe

Uleber aus einander hält, und das Auge so drehen läßt, daß die genannte Haut zum Vorschein kommt. In diesem Fall darf man nicht säumen, sofort ein zweckmäßiges Verfahren einzuleiten. Zu dem Ende behalte man die ganze Heerde auf der Schäferlei, nähre das Vieh mit gutem trockenem Futter, besonders aber reiche man demselben gute vollkörnige Getreidegarben, oder gebe in deren Ermangelung einem jeden Stück eine Achtel Berliner Mehe Körner, die Getreideart mag sein, welche sie wolle. Eine Garbe ist hinlänglich für 8 bis 10 Stück Schaafe, auch thut man wohl, das Kornfutter gleich am Morgen jedes Tages zu geben. Das übrige trockne Futter befeuchte man mit folgender Mischung: man nehme 4 Pfund, oder 2 Berliner Quart reines Wasser, thue in dasselbe ein Pfund Küchens oder Steinsalz, mische es gut durch einander, und besprenge damit das Futter, welches, wenn es durch und durch befeuchtet worden, einige Stunden auf einem Haufen liegen bleibt, um es völlig durchweichen zu lassen.

Zum Trinken bereite man nachstehendes Wasser: man nehme gutes reines Wasser, lege in dasselbe mehrere Stücke recht rostig gewordenes, aber von allem Schmutze befreites Eisen, lasse dieses so lange liegen, bis das Wasser eine rötliche Farbe angenommen hat, thue ein Glas voll gutem Essig und $\frac{1}{2}$ Pfund Salz, auf einen Stalleimer gerechnet, hinzu, mische alles gut durch einander, und lasse davon nach Gefallen trinken.

Werden diese Vorschriften gehörig befolgt; so kann man mit Zuversicht darauf rechnen, daß dem Fortschreiten des Uebels in Kurzem begegnet wird. Sollte in dessen die Krankheit schon in den zweiten Grad übergegangen, der Lungengrund angeschwollen sein, das Zahn-

zähne niepokażą. W tym przypadku trzeba czém prędzey brać się do środków zaradczych. Tym końcem trzeba zatrzymać całą trzodę w owczarni, karmić ją dobrą suchą paszą, nadewszystko zaś dawać iey dobre pełnoziarniste snopki, lub w braku tych na każdą sztukę osmą część Berlińskię macki ziarna iakiegokolwiek bądź gatunku zboża. Spopek ieden wystarcza na 8 — 10 owiec; dobrze jest, gdy pasza ziarnista zaraz od rana się daie. Inną suchą paszę zwilżyć następującą mieszanką: Wziąć 4 funty czyli 2 Berlińskie kwarty czystey wody, włożyć w nią funt soli kuchenney, i wszystko to dobrze zamieszać, skropić paszę, która, wskrosz będąc zwilżona, niechay przez kilka godzin poleży na kupie, ażeby zupełnie przemieżła.

Do picia przyrządzić następującą wodę: Wziąć dobrej czystey wody, włożyć w nią kilka kawałków mocno zardzewiałego, lecz od wszelkiego brudu wolnego, żelaza, zostawić ie wewodzie tak długo, dopóki też czerwonego koloru nie dostanie, przydać do tego pełną szklankę dobrego octu i $\frac{1}{2}$ funta soli, rachuiąc ilość tę na wiadro stienne, zmieszać wszystko dobrze i dawać pić wedle upodobania.

Dopełniając tych przepisów spodziewać się można z pewnością prędkiego załozenia tamy wzmaganiiu się złęgo. Gdyby zaś choroba już drugiego stopnia dosięgła, ięzyk był nabrzmiałym, dziaśta naturalną czerwoność utraciły, i t. d. (§. 2.) wówczas

fleisch seine natürliche Röthe verloren haben u. f. w. (S. 2.) so ziehe man bei dem oben angegebenen Verfahren noch folgende Mittel in Gebrauch:

man nehme Blätter von Salwei, Epife und Wermuth (fol. salviae, lavendulae et absinthii) von jedem eine Hand voll, Wachholderbeeren 4 Loth, gepulverten Alaun 4 Loth, Asche von hartem nicht im Wasser gewesenem Holze $\frac{1}{2}$ Pfund. Alles dies thue man zusammen in ein Gefäß, gieße 3 Berliner Quart kochendes Wasser darauf, mische 8 Loth Küchensalz hinzu, bedecke das Gefäß, und lasse so das Ganze bis zum andern Morgen weichen, gieße die Flüssigkeit durch ein Tuch, und gebe dann früh nüchtern einem jeden ausgewachsenen Thiere den roten Theil eines Quarts. Für die Jährlinge ist die Hälfte, und für die Lämmer noch weniger hinreichend.

Mit dem Gebrauch des oben angegebenen Tranks fahre man solange fort, bis die Zunge keine Anschwellung mehr zeigt, und das Zahnfleisch seine natürliche Röthe wieder bekommen hat, welches sehr oft schon am 4ten oder 5ten Tage geschieht, wornach bis zur völligen Wiederherstellung blos das zuerst angegebene Verfahren in Gebrauch gezogen wird.

Sollte bei einigen Häuptern sich die Krankheit dem höchsten Grade ihrer Bosartigkeit nähern, der Kopf anschwellen u. f. w. (S. 3.) so verdient folgendes Mittel gebraucht zu werden:

man nehme kleines Tausendguldenkraut, Enzian-Wurzel, Weiden- und Eichenrinde getrocknet, von jedem 5 Loth (herb. centaurei minoris rad. gentianae et cort. salicis et quercus) Eisenvitriol,

do przepisanych zwyż sposobów użyć jeszcze następujących:

Wziąć liścia szaławii, lawendy i piołunu (fol. salviae, lavendulae et absinthii) wszystkiego po garści, jałowcu 4 łoty, alunu na proszek startego 1 łoty, popiołu z dżewa twardego, które w wodzie nie było, pół funta. Wszystko to włożyć w naczynie, wlać na to 3 Berl.ńskie kwarty wrzącej wody, przymieścić 8 łotów soli kuchennej, przykryć naczynie, i niechaj w nim wszystko nieknie aż do następującego rana, przedzić płyn przez płótno, i dać zrana na czczo każdej dorosłej owcy po 10tej części kwarty. Na jarlaka dosyć połowa, a na jagnię jeszcze mniej.

Napój ten dawać wciąż tak długo, dopóki język nie straci nabrzmiałości, a działa nieodzyszcą swej naturalnej czerwoności, co częstokroć zaraz 4go lub 5go dnia następnie, po czym aż do zupełnego wyzdrowienia używać tylko należy sposobów poprzedniczo wskazanych.

Gdyby na niektórych sztukach choroba do najwyższego stopnia wygórowała, głowa nabrzmiała i t. d. (§. 3.) warto użyć następującego sposobu:

Wziąć centurzyi mniejszej, korenzi goryczki, suchej kory wierzbowej i dębowej, wszystkiego po 5. łotów (herba centaurei minoris rad. gentianae et cort. salicis et quercus) siar-

(vitriolum martis) 2 Loth. Dies alles thue man, nachdem die Wurzel und Rinden grüßlich zerstoßen sind, in ein Gefäß, gieße 2 Berliner Quart Wasser darauf, lasse das Gefäß wohl zugedeckt bis zum folgenden Morgen stehen, drücke die Flüssigkeit durch ein Tuch, und thue dann zu derselben Salmiak 2 Loth, Kampher 4 Loth, welcher letztere jedoch zuvor in 6 Loth starken Brantwein aufgelöst werden muß, wornach alles gut durcheinander geschüttelt wird.

Von dieser Mischung, welche auf 12 Stück Schaafse von vollkommener Größe berechnet ist, gebe man jedem Kranken früh nüchtern den zwölften Theil, wobei es sich von selbst versteht, daß alles das, was oben hinsichtlich der Fütterung und des Getränks, so wie der übrigen Pflege und Wartung angegeben worden, gehörig beobachtet werden muß.

Es ist bekannt, daß durch diese fürchterliche Krankheit, wenn sie ihre größte Höhe erreicht, oft ganze Schaafherden vernichtet werden. Wir können daher den Schäferreis Besizern das von uns Angegebene nicht dringend genug empfehlen, um so mehr, als daselbe die Erfahrung für sich hat. Sollte Jemand wünschen, sich darüber noch umständlicher zu belehren; so empfehlen wir dazu folgende Schrift:

Ribbe, Anleitung zur Kenntniß und Behandlung aller in Europa bekannten Seuchen und ansteckenden Krankheiten der Haus- und Nutzthiere.

Posen den 28. Januar 1818.

Königl. Preuß. Regierung I.

czanu żelaza (Vitriolum martis) 2. 16-ty. Wszystko to, po utluczeniu grubo korzeni i kory, włożyć w naczynie, wlać na to dwie Berlińskie kwarty wody, i nakrywszy dobrze naczynie, zostawić to do następującego rana, precedzić płyn przez płótno, i przydać potem do niego salmiaku 2. łoty, kamfory 4. łoty, po rozpuszczeniu jednakże wprzód kamfory w 6 łotach spirytusu, i nareszcie wszystko dobrze skłócić.

Z tej mieszaniny, obrachowanej na 12. dorosłych owiec, dawać każdej chorey sztuce zrana naczczo 12stą część, prócz czego samo z siebie rozumie się, iż wszystko to, co się wyżej względem karmienia i poienia niemniej całkowitego pielęgnowienia owiec powiedziało, należyte zachowaniem bydź powinno.

Wiadomo, iż przez tę strasliwą chorobę, gdy najwyższego dosięgnie stopnia, częstokroć całe trzody niszczej. Niemozemy więc dosyć polecić gospodarzom sposób ten obchodzenia się z owcami, tém bardziej, gdy doświadczenie za nim mówi. Gdyby kto pragnął ieszcze większego objaśnienia, zalecamy tym końcem następujące pismo wydane przez Ribbe:

Skazowka do pozmawania i traktowania wszelkich znanych w Europie zaraźliwych chorób zwierząt domowych i roboczych.

Poznań dnia 28. Stycznia 1818.

Królewsko-Pruska Regencya I.

Nro. 64. I. Nro. 1. R. März c.

Die **Serwis-Berechtigung** der Frauen und Kinder altverheiratheter Soldaten betreuend.

Auf eine von uns bei dem Königlich hohen Ministerio des Innern gemachte Anfrage, ist mittelst Rescripts vom 20sten Februar c. festgesetzt worden, daß die Bestimmung in der Bestimmung vom 10ten October 1817 (pag. 1341 des Amtsblatts vom vorigen Jahre) wornach mit dem 1sten December die **Serwis- und Versorgungsleistungen** für die Familien altverheiratheter Soldaten wegfallen soll, nur auf die Vergünstigungen, die der §. 59 des **Serwis-Reglements** vom 17ten März 1810 anwendet, nicht aber auf den **Frauen- und Kinder-Serwis** der Unteroffiziere und Soldaten bezogen werden dürfe, der in der Beilage A. zum **Serwis-Reglement II. Nro. 16 und 17** bewilligt ist. Dies fernach bleibt es daher bei der Berechtigung der Frauen und Kinder solcher Unteroffiziere und Soldaten, die vor dem 1sten Januar 1810 schon verheirathet waren, den eben bemerkten regulativmäßigen **Serwis** neben demjenigen ihrer resp. Männer und Väter beziehen zu dürfen.

Wir bringen diese Festsetzung zur Kenntniß sämmtlicher Magistrats- in den Garnison-Städten, um nicht nur für die Zukunft den **Frauen- und Kinder-Serwis** in den dazu geeigneten Fällen zu liquidiren; sondern auch da, wo in Veranlassung des eben angegebenen Rescripts vom 10ten October pr. vom 1sten December 1817 ab, dieser **Frauen- und Kinder-Serwis** nicht in die **Serwis-Berechnung** aufgenommen worden, ihn, versteht sich für jeden Monat besonders, nachträglich zu liquidiren.

Posen den 3. März 1818.

Königlich Preussische Regierung I.

I. Nro. 1. R. Marca r. b.

Względem pobierania serwisu przez żony i dzieci dawno pożenionych żołnierzy.

Na uczynione przez nas do Królewskiego Dostojnego Ministerium spraw wewnętrznych zapytanie, postanowionem zostało przez Reskrypt z dnia 20. Lutego r. b., iż przepis w Reskrypcie z dnia 10. Października 1817 (stron. 1341 Dzien. Urzęd. r. z.), podług którego z dniem 1. Grudnia ustać ma wsparcie w serwisie i w chlebie dla rodziny żonatyh z dawniejszych czasów żołnierzy, przystosowanym tylko bydź może do tych korzyści, które §. 59ty Regulaminu serwisowego z dnia 17. Marca 1810 oznacza, nie zaś do serwisu żon i dzieci podoficerskich i żołnierskich, który w annexie A. do Regul. Serwis. II. Nro 16 i 17 jest dozwolonym.

A zatem żony i dzieci tych podoficerów i żołnierzy, którzy przed 1. Stycznia 1810 już mieli żony, pozostają przy wolności pobierania serwisu przytoczonym dopiero Regulaminem oznaczonego, obok serwisu ich resp. mężów i ojców.

Postanowienie to podaliśmy do wiadomości wszystkich Magistratów miast garnizonowych, w celu ażeby nietylko na przyszłość serwis żon i dzieci w właściwych przypadkach likwidowały, ale oraz, ażeby tam, gdzie w skutek allegowanego Reskryptu z dnia 10. Października r. z. od dnia 1. Grudnia r. z. tegoż serwisu żon i dzieci w obrachunku serwisowym nie umieszczono, takowy następnie, i wprawdzie za każdy miesiąc osobno, likwidowano.

Poznań dnia 3. Marca 1818.

Królewsko-Pruska Regencya I.

Nro. 65. I. Nro. 582. Febr. c.
Die eingetauchte Denkmünze für den ehemaligen freiwilligen Jäger Michael Plitt betreffend.

Es ist uns für den ehemaligen freiwilligen Jäger Michael Plitt, welcher den Feldzug von 1815 im 27sten Infanterie-Regimente beim 1ten Bataillon mitgemacht hat, eine Krieges-Denkmünze zweiter Klasse nebst Band und Erlaubnißschein zur Tragung derselben zugekommen.

Da der Aufenthalt des Plitt unbekannt ist; so wird derselbe hierdurch öffentlich aufgefordert, sich bei der ihm zunächst vorgeordneten Polizeibehörde zu melden, und seine Identität nachzuweisen; welchemnachst die Extradition der Denkmünze an ihn veranlaßt werden wird.

Posen den 13. Februar 1818.

Königlich Preussische Regierung I.

I. Nro. 583. Lutego r. b.
O nadesłaney ozdoby pamiątkowej dla byłego ochotniczego strzelca Michała Plitt.

Dla byłego ochotniczego strzelca Michała Plitt, który odbył kampanią 1815 w półku 27mym piechoty w 2gim batalionie, przysłano nam ozdobę pamiątkową drugiej klasy ze wstążką i pozwoleniem noszenia oneyże.

Pomieważ pobyt Plitta niewiadomy, zaczem wezwany jest tenże ninieyszą drogą, ażeby się do naybliższow przełożoney mu władzy policyiney zgłosił, wylegitymował, i następnie wydania sobie ozdoby pamiątkowej oczekiwał.

Poznań dnia 13. Lutego 1818.

Królewsko-Pruska Regencya I.

Nro. 66. I. Nro. 305. Februar c.
Die eingetauchte Denkmünze für den ehemaligen freiwilligen Jäger Enig betreffend.

Es ist uns für den ehemaligen freiwilligen Jäger Enig, der den Feldzug von 1815 im 31. Infanterie-Regimente mitgemacht hat, eine Kriegesdenkmünze nebst Band und Erlaubnißschein zur Tragung derselben, zugekommen.

Da der Aufenthalt des Enig unbekannt ist, so wird derselbe hierdurch öffentlich aufgefordert, sich bei der ihm zunächst vorgeordneten Polizeibehörde zu melden, und seine Identität nachzuweisen; welchemnachst die Extradition der Denkmünze veranlaßt werden wird.

Posen den 7. Februar 1818.

Königlich Preussische Regierung I.

I. Nro. 305. Lutego r. b.
O nadesłaney ozdoby pamiątkowej dla byłego ochotniczego strzelca Enig.

Odebraliśmy dla byłego ochotniczego strzelca Enig, który odbył kampanią roku 1815 w 31szym półku piechoty, ozdobę pamiątkową ze wstążką i pozwoleniem noszenia oneyże.

Rzeczony Enig, niewiadomym będąc z pohytu swego, wezwany jest ninieyszem, ażeby się do naybliżey przełożoney mu Władzy Policyiney zgłosił i wylegitymował z osoby; poczem owa ozdoba wręczoną mu będzie.

Poznań dnia 7. Lutego 1818.

Królewsko-Pruska Regencya I.

No. 67. II. No. 59. Januar R. c.
Betreffend die den beiden Gehülften des Baptista Weiß ertheilten Hausr-Concessionen.

Nach der von den hohen Ministerien des Handels und der Polizei mittelst Rescripts vom

II. Nro. 59. R. Stycznia r. b.
O udzieleney dwom pomocnikom Jana Chrzcziciela Weiss Koncessyi przedawania po domach towarów.

Podług odebranego od dostojnych Ministerstw handlu i policyi w Reskrypcie dnia

1. b. M. erhaltenen Benachrichtigung, sind dem Kunst- und Kupferstecher Baptista Weiß in Berlin, zwei neue Gehülfen zum Hausirhandel in sämtlichen Provinzen diesseits der Weser, mit Kupferstichen, Landkarten und Zeichen-Materialien, in der Person des Franz Ferrari und des Rocco Rocca in der Stelle des von ihm abgegangenen Gehülfen Giovanni Baptista Fietta, der in seine Heimath zurückgekehrt ist, auf die Dauer von 3 Jahren vom 1sten Januar c. an gerechnet, also bis zum 1. Januar 1821, unter der Bedingung bewilligt worden, daß der Ferrari und Rocca die von Sr. Excellenz des Ministers des Handels, und Sr. Durchlaucht des Polizeiministers vollzogenen besagten Concessionen überall im Original bei sich zu führen.

Dies wird den Orts-Polizei-Behörden hiesigen Regierungs-Departements zur Nachricht und Achtung bekannt gemacht.

Posen den 31. Januar 1818.

Königlich Preussische Regierung II.

1. m. b. uwiadomienia, handlujący towarami kunsztowemi i rycinnemi Jan Chrzeci-ciel Weiss w Berlinie, uzyskał pozwolenie trzymania dwóch nowych pomocników dla przedawania po domach, we wszystkich prowincjach z tej strony Wezery, rycin, mapp, i materiałów rysunkowych, to jest Franciszka Ferrari i Rocco Rocca w mieysce wyszłego z usług jego Jana Chrzeciela Fietta, który do oyczyny swey powrócił, a to na lat trzy od dnia 1. Stycznia b. r. do dnia tegoż 1821. pod warunkiem, ażeby wspomnieni Ferrari i Rocca mieli zawsze przy sobie oryginalne Koncessyie przez JW. Ministra handlu i J. O. X. Ministra Policji podpisane.

Uwiadomiamy o tém mieyscowe władze Policyjne tuteyszego Departamentu Regencyjnego, ażeby się do tego stosowały.

Poznań dnia 31. Stycznia 1818.

Królewsko-Pruska Regencya II.

Nro. 68. II. Nro. 60. R. Januar c.

Die dem Bauchredner Alexander de Wattemar erteilte Erlaubniß, seine Künste für Geld zeigen zu dürfen, betreffend.

Dem bekannten Bauchredner Alexander de Wattemar aus Paris, ist unterm 20sten v. M. auf den Grund der von ihm beigebrachten äußerst vorteilhaften Zeugnisse, auf drei Jahre die nachgesuchte Erlaubniß erteilt worden, seine Künste in sämtlichen Königl. Preussischen Staaten für Geld zu zeigen.

Dies wird in Folge des hohen Rescripts Sr. Durchlaucht des Königl. Polizeiministers vom 20sten December a. pr. den Orts-Polizei-Behörden hiesigen Regierungs-Departements zur Nachricht und Achtung bekannt gemacht.

Posen den 31. Januar 1818.

Königlich Preussische Regierung II.

II. Nro. 60. R. Stycznia r. b.

O udzieloném brzuchomowcy Alexandrowi de Wattemar pozwoleniu pokazywania sztuk swoich za pieniądze.

Znany brzuchomowca Alexander de Wattemar z Paryża, na fundamentie złożonych przezzeń nader korzystnych świadectw, uzyskał pod dniem 20. z. m. na lat trzy pozwolenie do pokazywania sztuk swoich za pieniądze w obwodzie państw Królewsko-Pruskich.

Uwiadomiamy się o tém, w skutek Reskryptu Królewskiego Ministerstwa Policji z dnia 20. Grudnia r. z., władze policyjne mieyscowe tuteyszego Departamentu, ażeby się do tego stosowały.

Poznań dnia 31. Stycznia 1818.

Królewsko-Pruska Regencya II.